ПРОФЕСІЯ АКТОРА В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЯК ЧИННИК РОЗШИРЕННЯ МЕЖ СЦЕНІЧНОГО ІСНУВАННЯ

Стульнікова К.І., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – Бурназова В.В., кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри сценічного мистецтва і культури
Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: діджиталізація, цифрові технології, актор, сценічне мистецтво, соціальні мережі, публічність, цифровий образ, медійна присутність.

Цифрові технології суттєво трансформують всі сфери суспільного життя, зокрема і сферу культури і мистецтва. Сучасний світ не лише стрімко змінює форми існування та сприйняття мистецького продукту, а й переосмислює саму сутність професії актора. Традиційне уявлення про сценічне існування, пов'язане з фізичною присутністю на театральній сцені, поступово розширюється, охоплюючи нові цифрові простори – соціальні мережі, онлайн-платформи, аудіовізуальні формати та інтерактивні середовища.

У таких умовах актор постає не лише як виконавець ролі, а і як багатофункціональний творець, здатний адаптуватися до нових медіаформатів, взаємодіяти із аудиторією у віртуальному просторі та формувати власний цифровий образ. Це зумовлює актуальність дослідження професії актора в умовах діджиталізації, яка відкриває нові можливості для творчої реалізації та водночас ставить перед митцем низку викликів.

Одним із найпоширеніших та найдоступніших варіантів існування поза межами фізичної сцени є соціальні мережі. Більшість публічних особистостей використовують свої сторінки як портфоліо, публікуючи свої фото і відео, демонструючи свої вміння та навички тощо. Оскільки професія актора є публічною, соцмережі є гарним інструментом для розширення впізнаваності. Водночас соціальні мережі відкривають для актора нові можливості безпосередньої комунікації з аудиторією, формуючи ефект постійної присутності та взаємодії за межами традиційної сцени. Дослідники наголошують, що соціальні медіа стали потужним інструментом розвитку та популяризації сучасного мистецтва, відкриваючи нові канали взаємодії митця з аудиторією [1]. Це дозволяє не лише презентувати власні професійні здобутки, а й створювати особистий творчий простір, у якому актор може експериментувати з формами самовираження, працювати з короткими відеоформатами, брати участь у трендах та розширювати спектр своїх навичок. У цих умовах актор постає не лише як виконавець ролей, а й як самостійний творець власного медійного образу, що стає важливою складовою його сценічного існування в умовах діджиталізації.

Разом із тим, така відкритість передбачає й певні виклики: зростає конкуренція, виникає потреба постійного оновлення контенту, а також балансування між професійною діяльністю та особистим життям. Одним із найчастіших викликів є проблема хейту та кібербулінгу. Соціальні мережі, будучи відкритим і майже неконтрольованим середовищем, часто не забезпечують належної фільтрації негативного контенту та висловлювань. Це призводить до того, що митці стають вразливими до агресивних коментарів, знецінення їхньої творчості та особистих образ. Анонімність користувачів і відсутність чітких меж відповідальності сприяють поширенню токсичної комунікації, що може мати серйозний психологічний вплив на актора. Постійна публічність і залежність від реакції аудиторії формують додатковий тиск, змушуючи митця не лише створювати якісний контент, а й відповідати очікуванням підписників.

Окрім цього, діджиталізація загострює проблему конкуренції, адже поряд із професійними акторами в медіапросторі активно діють блогери та інфлюенсери, які часто отримують більшу увагу аудиторії. Також, судячи з моїх особистих спостережень, виникає ризик знецінення професії через масовість контенту та спрощення вимог до творчого продукту. Інтернет і цифрові технології змінили очікування глядача, посилили тиск на мистецькі групи, щоб вони брали активну участь у соціальних мережах [4]. Деякі актори часто стикаються із небажанням вести особисті сторінки, і це доволі поширене і абсолютно нормальне явище, бо люди різні, і не всім це має бути до вподоби. Однак, на мою думку, комунікація із глядачем не лише фізично, а і віртуально, може допомогти побудувати інші виміри сценічного існування, розвиваючи свою унікальність та вміння пристосуватись до різних умов. Часто прагнення актора розширити власну публічність у соціальних мережах ототожнюють із блогерством. Однак це не є негативним явищем: не кожен актор є блогером. Водночас у суспільстві існує тенденція автоматично зараховувати актора, який веде особисту сторінку, до блогерів. З огляду на те, що діяльність блогерів часто знецінюється і не сприймається як повноцінна професія, це стає одним із викликів для сучасного актора.

Своєю чергою цифрові технології здатні докорінно змінити мистецтво, зокрема театральне, адже вони впливають на форми театру, особливості постановок і контакти із глядачами [3]. Це зумовлює появу нових театральних форматів, у яких поєднуються традиційні засоби виразності з мультимедійними елементами, відеопроєкціями, інтерактивними технологіями та онлайн-трансляціями. У таких умовах сцена перестає бути виключно фізичним простором, а розширюється до цифрового середовища, де дія може відбуватися одночасно у кількох вимірах.

Змінюється й характер взаємодії з глядачем: він більше не є лише пасивним спостерігачем, а може виступати активним учасником перформансу через цифрові платформи, коментарі, голосування чи інші

інтерактивні інструменти. Дослідники зазначають, що технології гейміфікації суттєво трансформують акторсько-глядацьку комунікацію, відкриваючи нові форми залучення аудиторії до сценічного дійства [2]. Також зараз ми можемо помітити стрімкий розвиток сторінок театрів в соцмережах, адже це є одним із елементів адаптації до сучасного світу. СММ театрів активно взаємодіють із глядачами в соціальних мережах: спілкування в коментарях, створення цікавих постів і сторіс, залучення акторів до створення контенту – і це дійсно працює, адже багато глядачів дізнаються про вистави саме через інтернет, люди діляться відгуками, яскравими відео, улюбленими акторами, особисті сторінки яких потім шукають в соцмережах, і це все дає зрозуміти, що на сучасному етапі розвитку цифрового суспільства, театр, як і будь-який заклад культури, потребує динамічної присутності в інтернет-просторі, щоб лишатися конкурентним [4]. Це чудовий спосіб заявити про себе та свою роботу і лишатися цікавим у колі своїх людей і поза його межами.

Можна дійти до висновку, що сучасному світі є безліч можливостей, варто лише помічати їх та втілювати у реальність. Діджиталізація є безумовно дуже хорошим інструментом в професії актора задля розширення власного потенціалу, але одночасно із цим варто навчитися вчасно абстрагуватися від цього, щоб не наражати себе на небезпеку, з турботою про моральний стан та психічне здоров'я. На мою думку, традиційну сцену все ж таки ніщо не замінить, адже це процес зародження дії тут і зараз, прямо на очах у глядачів. Зараз саме той час, коли театр відроджується, набуває нових форм, перероджується, існує у різних вимірах, дозволяє бути різним. Під час повномасштабної війни в українського театру, на диво, відкрилося нове дихання. Глядацькі зали заповнила молодь, а відео з вистав у соцмережах набирають сотні тисяч переглядів. Театр став трендом. Чому? Можливо, тому, що дарує життя в моменті. Жодна секунда театрального дійства ніколи не повторюється вдруге, вона унікальна. Війна навчає усвідомлення швидкоплинності життя, а театр дозволяє поглянути на нього зі сторони [5]. Ну а ми в постійному оточенні гаджетів перевантажені інформацією з медіапросторів, тож іноді хочеться втекти від усього цього, відчути життя, шалену енергетику людей, натхнення дійством, задоволення від процесу, і одне із найчарівніших місць втілення цього бажання є театр.

Список використаних джерел

1. Бурназова В., Стульнікова К. Вплив соціальних медіа на розвиток та популяризацію сучасного мистецтва. // Інтеграція науки і освіти: розвиток культурних і креативних індустрій : зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-практ. конф. / ред.: Л. П. Макаренко, Д. С. Черняк. Київ : КНУТД, 2025. 342 с. С. 68–71. URL: https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/33279

2. Бурназова В. Вплив технологій гейміфікації на акторсько-глядацьку комунікацію в контексті розвитку сучасного сценічного мистецтва. *Часопис Національної музичної академії України ім. П.І.Чайковського*. 2024. № 3(64). С. 44–59. https://doi.org/10.31318/2414-052X.3(64).2024.314742

3. Соболєвська С. О. Дигіталізація театрального мистецтва як засіб збереження культурної спадщини. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*. 2025. № 3. С. 44–48.

4. Хвостова Т. В. Сучасний український театр у вимірі інтернет-культури. *Культура і сучасність : альманах*. 2023. № 2. С. 39–43.

5. 10 думок акторки Оксани Жданової. Театр Франка. 15.02.2024. URL: https://ft.org.ua/news/10-dumok-aktorki-oksani-zdanovoyi-uk (дата звернення: 27.03.2026).

УДК. 792:159.9:316.77
ORCID https://orcid.org/0009-0003-6092-1936

СЦЕНІЧНИЙ ОБРАЗ ЯК ІНСТРУМЕНТ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Торяник Д.С., здобувач вищої освіти
Науковий керівник – Бурназова В.В., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри сценічного мистецтва і культури
Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: сценічний образ, культурна ідентичність, глобалізація, сценічний костюм, візуальні комунікації, штучний інтелект, національна ідентичність, театральна семіотика, культурна глобалізація, монокультуризація, цифрові медіа, автентичність, перформативні мистецтва, експертна етика, культурно-мистецькі проєкти.

В умовах фінансування культурних ініціатив та загострення конкурентного середовища між проєктними заявками питання прозорості й етичної обґрунтованості експертного оцінювання набуває принципового науково-практичного значення. Разом із тим існуючі процедури рецензування проєктів мистецького та креативного спрямування виявляють системну вразливість до проявів неформального регуляторного впливу. Відсутність норм професійної етики експертної діяльності в гуманітарному секторі створює передумови для ерозії інституційної довіри, зниження мотиваційного потенціалу ініціаторів культурних проєктів і делегітимізації самого інституту відкритої державної та донорської підтримки культури.

Категорія справедливості в контексті експертної практики передбачає дотримання суб'єктом оцінювання принципу рівної поваги до